

УДК 373.3.016:811.161.2

USE OF A HYBRID EDUCATIONAL MODEL IN THE PROCESS OF FORMING ORAL SPEECH IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

ВИКОРИСТАННЯ ГІБРИДНОЇ ОСВІТНЬОЇ МОДЕЛІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Plasov O.O. / Ілясов О.О.*lecturer at the department of slavic linguistics**ORCID: 000-0002-2103-8812**State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky",
Odessa, Staroportofrankivs'ka, 26**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Старопортофранківська, 26.***Hnatenko A.G. / Гнатенко А.Г.***higher education student**State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky",
Odessa, Staroportofrankivs'ka, 26**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Старопортофранківська, 26.*

Анотація. У статті розглянуто методичні можливості використання гібридної освітньої моделі в процесі формування усного мовлення молодших школярів, зокрема застосування змішаного навчання, проаналізовано переваги використання цієї моделі, яка передбачає інтеграцію навчання в класі та онлайн-компонентів.

Автори підкреслюють, що сучасні методики розвитку усного мовлення на уроках української мови в початковій школі (ігрові, інтерактивні, проектно-дослідницькі, казкотерапія, мовленнєві ситуації, використання щоденників, театральна педагогіка, дебати) забезпечують багатогранний розвиток комунікативної компетентності учнів. Кожна із цих методик має свої переваги, проте ефективність їх застосування залежить від адаптації до індивідуальних потреб школярів, наявності технічних ресурсів і загального контексту воєнного часу. Українські педагоги демонструють креативність, поєднуючи ці методики з елементами психологічної підтримки, патріотичного виховання та змішаного навчання, передбаченого НУШ. Це не лише допомагає розвивати мовленнєві навички дітей, а й сприяє формуванню їхньої активної громадянської позиції, виховуючи впевненість, емпатію та громадянську свідомість.

Змішане навчання – це інноваційна гібридна освітня модель, що поєднує традиційні форми навчання з цифровими технологіями. Змішане навчання вирізняється своєю адаптивністю до індивідуальних особливостей учнів. Змішане навчання поєднує традиційні методи викладання з цифровими технологіями, відкриває нові можливості для формування усного мовлення. Воно дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, використовувати інтерактивні інструменти та створювати ситуації для активної мовленнєвої практики. Водночас змішане навчання ставить перед педагогами виклики, пов'язані з організацією ефективною взаємодією в онлайн- та офлайн-форматах, з підтримкою мотивації учнів та забезпеченням якісного зворотного зв'язку.

Ключові слова: гібридна освітня модель, усне мовлення; комунікативні навички; змішане навчання; початкова школа.

Вступ.

Розвиток усного мовлення молодших школярів є одним із пріоритетних завдань початкової освіти. Це вміння виступає ключовою складовою комунікативної компетентності, що дозволяє дітям ефективно взаємодіяти в суспільстві, висловлювати свої думки, переживання та ідеї. Саме уроки української мови в початкових класах створюють основу для формування мовленнєвих навичок, які стають базою для подальшого навчання та гармонійного особистісного розвитку дитини.

Сучасні реалії роблять необхідним використання гібридних освітніх моделей, зокрема змішаного навчання, яке об'єднує традиційні педагогічні методи з використанням цифрових технологій, відкриває нові перспективи для розвитку усного мовлення. Ця освітня модель надає можливість індивідуалізувати процес навчання, застосовувати інтерактивні інструменти та створювати умови для активної мовленнєвої практики. Проте вона також висуває перед вчителями завдання щодо забезпечення ефективної взаємодії між учнями в онлайн- та офлайн-форматах, підтримки мотивації школярів і надання якісного зворотного зв'язку.

Актуальність цього питання визначається необхідністю пошуку оптимальних методик і прийомів роботи над формуванням усного мовлення в умовах змішаного навчання. При цьому важливо враховувати вікові особливості учнів, специфіку предмета та можливості сучасних освітніх технологій.

Аналіз досліджень та публікацій.

Процес формування усного мовлення та мовленнєвих компетентностей молодших школярів розглядався в роботах вітчизняних науковців, серед яких О. Я. Савченко [4], М. С. Вашуленко [1], Л. О. Калмикова [2], Т. А. Торчинська [5] та інші. Однак певні аспекти цієї проблематики залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, потребує уваги визначення оптимальних методів і прийомів розвитку усного мовлення учнів початкової школи за умов змішаного навчання.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей формування усного мовлення молодших школярів в умовах змішаного навчання.

Основний текст.

Як підкреслюють М. В. Мар'єнко і А. С. Сухіх, змішане навчання є не лише підходом чи методикою, але й педагогічною та технологічною моделлю, яка поєднує використання онлайн-технологій та безпосередню взаємодію учнів із вчителями у класі [3].

Розвиток усного мовлення сприяє не лише формуванню мислення, уяви та емоційної сфери, але й вихованню культури спілкування. Навичка чітко, логічно та виразно висловлювати свої думки допомагає молодшим школярам як у навчальній діяльності, так і у повсякденному житті. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю пошуку оптимальних підходів до формування усного мовлення в умовах змішаного навчання, з урахуванням вікових особливостей дітей, специфіки предмета та сучасних освітніх технологій.

Усне мовлення є важливим компонентом комунікативної компетентності молодших школярів, від якого залежить їхня соціалізація, розвиток мислення та здатність до самовираження. Особливості формування усного мовлення в початковій школі зумовлені низкою факторів, таких як психологічні, педагогічні та вікові характеристики учнів. У сучасних умовах змішаного навчання, що поєднує традиційні методи із цифровими технологіями, ці аспекти набувають нових відтінків і потребують ретельного аналізу.

Процес усного мовлення у молодших школярів полягає у вербальному вираженні думок, емоцій та потреб. Він охоплює такі складові, як артикуляцію, інтонаційне забарвлення, словниковий запас, граматичну правильність і зв'язність висловлювань. На відміну від дошкільного віку, учні початкової школи поступово сприймають мовлення не лише як засіб повсякденного спілкування, а й як інструмент для навчання, творчої діяльності та самовираження. Водночас їхні мовленнєві вміння ще перебувають у процесі розвитку, що створює певні виклики для педагогів.

Молодший шкільний вік вважається чутливим періодом для розвитку

усного мовлення, адже саме в цей час активно формуються когнітивні, емоційні та соціальні процеси, які впливають на мовленнєву компетентність. У цьому віці діти починають усвідомлювати зв'язок між словами і поняттями, що сприяє розширенню словникового запасу та розвитку здатності до формування зв'язного мовлення.

Особливості когнітивного розвитку молодших школярів впливають на їхню здатність створювати висловлення. Водночас варто враховувати, що увага дітей цього віку часто є нестійкою, через що їх мовлення може бути фрагментарним: виникають пропуски логічних зв'язків чи надмірні повтори. Проте висока пластичність пам'яті дозволяє дітям легко засвоювати нові слова і вирази, особливо коли навчання організоване в ігровій формі. Це підтверджує важливість акценту на емоційну сферу виховання, адже діти з високим рівнем емоційної стабільності зазвичай демонструють кращу артикуляцію та виразність мовлення. Навпаки, сором'язливість або тривожність можуть сповільнювати мовленнєву активність.

Соціальний контекст молодшого шкільного віку, особливо вступ до школи, ставить перед дітьми нові завдання, які впливають на розвиток їхнього мовлення. Це стимулює формування діалогічного мовлення, проте вимагає педагогічного супроводу, оскільки у дітей ще немає достатнього досвіду для свідомого вибору відповідних мовленнєвих засобів.

Усне мовлення молодших школярів характеризується специфічними рисами, що зумовлено як віковими особливостями, так і впливом освітнього середовища. Воно дає змогу висловлювати прості поняття й думки, але обмежує використання складних чи абстрактних категорій. Діти часто використовують слова в переносному значенні або замінюють незнайомі терміни синонімами, що інколи спричиняє неточності у висловлюваннях.

Граматична структура мовлення молодших школярів також має свої характерні особливості. Типові помилки виникають через недостатньо сформовані граматичні категорії, що потребує цілеспрямованої педагогічної роботи. Фонетичний аспект залежить від індивідуальних особливостей розвитку

артикуляційного апарату дитини.

Діти молодшого шкільного віку проявляють високу чутливість до інтонаційних засобів, що дозволяє їм передавати емоційний зміст своїх висловлювань, навіть якщо їхня лексика або граматики ще не досконала. Однак зв'язність мовлення для цієї вікової групи є однією з найскладніших характеристик, над якою потрібно активно працювати. Це завдання лежить не тільки на педагогах, але й на всіх дорослих, які взаємодіють із дитиною.

У педагогічній практиці усне мовлення розглядається як фундамент для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання та письма. Формування усного мовлення у початковій школі має бути систематичним і цілеспрямованим, оскільки воно становить основу для засвоєння навчального матеріалу з усіх предметів. Уроки української мови відіграють ключову роль у цьому процесі, адже вони спрямовані на розвиток комунікативних навичок, розширення словникового запасу, удосконалення артикуляції та інтонаційної виразності.

Педагогічна діяльність з формування усного мовлення у молодших школярів базується на принципах діяльнісного підходу, індивідуалізації та створення мотивуючого середовища для спілкування. Ефективними є методи, які інтегрують елементи гри, комунікації та творчості, сприяючи активному залученню дітей до мовленнєвої діяльності.

До них відносяться:

Діалогічні методи: Бесіди, рольові ігри та дискусії сприяють розвитку навичок діалогічного мовлення. Такі заняття, як, наприклад, гра "Інтерв'ю з героєм", допомагають дітям формулювати запитання та відповіді, адаптуючись до ролі співрозмовника.

Монологічні методи: Переказ текстів, складання розповідей за опорними словами чи малюнками сприяють формуванню зв'язного та логічного мовлення. Завдання рекомендується поступово ускладнювати — від простих описів предметів до створення розповідей з міркуваннями та висновками.

Інтерактивні методи: Залучення мультимедійних інструментів, таких як

інтерактивні дошки або навчальні додатки, ефективно підвищує зацікавленість у мовленнєвій діяльності.

Творчі завдання: Складання казок, історій чи віршів стимулює розвиток уяви та збагачення словникового запасу. Наприклад, виконання завдання "Придумай пригоду для улюбленого героя" мотивує дітей до творчого самовираження.

Усне мовлення молодших школярів відзначається обмеженим словниковим запасом, простими синтаксичними конструкціями, емоційною насиченістю, ситуативністю та певними артикуляційними труднощами. Ці особливості формуються під впливом психофізіологічних, соціальних та культурних чинників, а в Україні ускладнюються умовами воєнного часу. Виникаючі проблеми, такі як мовленнєві дефекти, недостатня зв'язність мовлення чи сором'язливість, можуть бути вирішені через ігрові методи, групову роботу, сучасні технології та психологічну підтримку.

У складних умовах воєнного часу педагоги виявляють винахідливість, адаптуючи заняття до нової реальності та використовуючи доступні ресурси для стимулювання мовленнєвої активності. Глибоке розуміння специфіки усного мовлення молодших школярів дає змогу розробляти дієві стратегії, спрямовані не лише на розвиток їхніх комунікативних здібностей, але й на зміцнення впевненості у собі та розкриття творчого потенціалу.

У сучасному освітньому середовищі змішане навчання стало ефективним інструментом для адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб учнів, а також можливостей цифрової епохи. Цей підхід є надзвичайно важливим для розвитку усного мовлення молодших школярів, оскільки гармонійно поєднує інтерактивне спілкування у класі з використанням інноваційних технологій. У результаті створюються сприятливі умови для формування комунікативних навичок, що є основою соціалізації, інтелектуального зростання та самовираження дітей. Змішане навчання пропонує гнучкі та різноманітні методи, які сприяють вдосконаленню цих навичок.

Ця гібридна освітня модель відрізняється тим, що об'єднує традиційні

підходи до викладання з цифровими технологіями, дозволяючи адаптувати процес навчання до індивідуальних особливостей кожного учня. Особливо це важливо для молодших школярів, які мають різний рівень мовленнєвого розвитку. Такий підхід дає змогу пропонувати персоналізовані завдання, починаючи від елементарних вправ на вимову і закінчуючи створенням розгорнутих розповідей.

Комбінація очного навчання та онлайн-компонентів у рамках змішаного навчання формує унікальні умови для покращення усного мовлення. Використання цифрових ресурсів, таких як інтерактивні платформи Zoom, Google Classroom, Kahoot, мультимедійні презентації, сприяє розмаїттю мовленнєвих ситуацій і мотивує дітей до активної участі в навчальному процесі.

Необхідно звернути особливу увагу на те, що онлайн-формат може значно обмежувати невербальну комунікацію, яка є важливою складовою усного мовлення молодших школярів. Відсутність безпосереднього контакту з учителем та однокласниками в онлайн-середовищі іноді негативно впливає на мотивацію до спілкування. Молодші школярі також схильні швидко втомлюватися під час тривалої роботи з пристроями, що вимагає від учителя ретельного планування й дозування цифрових завдань.

Учням молодшого шкільного віку необхідна чітка й продумана структура уроку, яка включатиме елементи гри, творчості та співпраці. Тому викладачам важливо уважно підбирати матеріали та завдання, враховуючи індивідуальні потреби дітей і підтримуючи їх інтерес до навчання.

У контексті розвитку усного мовлення змішане навчання відкриває для молодших школярів можливість не лише опанувати правильну вимову, збагачувати словниковий запас і розвивати навички висловлювання думок, але й робити це в цікавій і захопливій формі. Очні заняття можуть включати різноманітні активності, такі як ігри, драматизації чи розповіді, тоді як онлайн-платформи пропонують анімовані уроки, інтерактивні вправи чи функції для запису власного мовлення задля самоперевірки. В умовах України, де через війну чимало дітей змушені навчатися дистанційно або в укриттях, змішане навчання

стає важливим інструментом для забезпечення доступу до якісної освіти.

Окрім цього, варто пам'ятати про значний вплив соціального середовища на розвиток усного мовлення. Діти, які ростуть у сім'ях із насиченим мовленнєвим спілкуванням, зазвичай мають більш широкий словниковий запас і кращу дикцію. Натомість малюки з неблагополучних родин або ті, хто пережив труднощі війни, можуть стикатися із затримками у мовленнєвому розвитку через стрес, обмежений доступ до книжок чи недостатню комунікацію з дорослими.

Ефективність змішаного навчання для молодших школярів базується на кількох ключових принципах:

Комбінація очного і цифрового форматів. Для учнів початкових класів життєво важливо залишатися у контакті з учителем та однолітками. Це сприяє розвитку їхніх соціальних і мовних навичок. Онлайн-компоненти доповнюють цей процес, надаючи інтерактивні завдання, які діти можуть виконувати вдома або навіть у сховищі.

Навчання через гру. Гра допомагає молодшим школярам легше засвоювати новий матеріал. У змішаному форматі широко застосовуються ігрові платформи, такі як Kahoot чи Classcraft, де діти отримують бали за правильну вимову або складання речень. В українських школах вчителі часто адаптують ці ресурси, створюючи завдання рідною мовою.

Індивідуалізація та диференціація навчання. Кожна дитина має свій ритм у засвоєнні мовленнєвих навичок. Цифрові платформи дають педагогам змогу розробляти персоналізовані завдання: наприклад, для одних – вправи на вдосконалення артикуляції, для інших – завдання на розвиток зв'язного мовлення. Це особливо важливо в умовах війни, коли у дітей може бути нерівномірний доступ до навчання через переїзди чи стресові фактори.

Доступність і гнучкість. Змішана форма навчання дає змогу дітям здобувати знання у зручний час, що особливо важливо в умовах війни. Учням надаються відеоматеріали у вільному доступі.

Мотивація та зворотний зв'язок. Молодші школярі потребують регулярного заохочення. Онлайн-інструменти дозволяють отримувати миттєвий зворотний

зв'язок у форматі оцінок за виконані завдання, а під час очних занять вчителі можуть детально оцінювати прогрес кожного учня.

Інтерактивність і залученість. Використання цифрових технологій формує більше зацікавлення у навчальному процесі та мотивує дітей до активного навчання.

Імітація реальних ситуацій. За допомогою онлайн-платформ діти мають можливість опанувати навички через симуляції реальних діалогів. Такі вправи можна виконувати самостійно, а згодом закріплювати здобуте у класі.

Підтримка під час війни. В Україні змішаний формат навчання став вагомим порятунком для освітньої системи. Незважаючи на складні обставини, учні продовжують отримувати доступ до знань у дистанційному режимі.

Розвиток цифрової грамотності. Навіть молодші школярі опановують основи роботи з сучасними технологіями, що є важливою складовою навичок XXI століття.

Технологічна адаптивність. Завдяки використанню простих та зручних платформ, таких як Google Classroom, Zoom чи спеціалізованих додатків для дітей, освітній процес стає доступним навіть для тих, хто лише починає працювати з цифровими інструментами.

Завдяки принципам, таким як ігровий підхід, індивідуалізація, доступність і постійний зворотний зв'язок, ця освітня модель показує високу ефективність навіть серед наймолодших учнів. В умовах війни в Україні змішане навчання стало не лише сучасним рішенням, а й життєво необхідною мірою, яка забезпечує можливість продовження освіти, незважаючи на обстріли, вимушене переміщення чи психологічні виклики.

Висновки.

Усне мовлення молодших школярів характеризується обмеженим словниковим запасом, простотою синтаксичних конструкцій, емоційною виразністю, ситуативністю та наявністю труднощів з артикуляцією. Ці особливості зумовлені психофізіологічними чинниками, а також соціальними та культурними умовами. Ситуація в Україні ускладнюється впливом воєнних

реалій, які значно впливають на мовленнєвий розвиток дітей.

Незважаючи на труднощі війни, педагоги знаходять креативні рішення, адаптуючи уроки до нових обставин і використовуючи доступні ресурси для активізації мовної діяльності.

Глибоке розуміння особливостей мовлення школярів допомагає створювати ефективні підходи, що сприяють формуванню комунікативних навичок, розвивають упевненість у власних силах і стимулюють творчий потенціал дітей.

Однією з перспективних гібридних технологій для розвитку усного мовлення молодших школярів є змішане навчання, яке інтегрує очний та онлайн-формати роботи. Цей підхід забезпечує інтерактивне та мотивуюче освітнє середовище. Принципи змішаного навчання, такі як доступність, гнучкість, індивідуальний підхід і постійний зворотний зв'язок, роблять його надзвичайно актуальним для навчання дітей молодшого віку.

В умовах війни цей підхід в Україні став не просто інноваційною технологією, а необхідністю. Він дозволяє забезпечувати безперервність освітнього процесу навіть за складних обставин.

Педагогам важливо гармонійно поєднувати очний та дистанційний формати з урахуванням індивідуальних особливостей учнів. Створення насиченого мовленнєвого середовища й подолання технічних та мотиваційних викликів сприятиме досягненню кращих результатів у розвитку комунікативної компетентності школярів.

Література:

1. Вашуленко, М. С. Українська мова і мовлення у початковій школі: методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
2. Калмикова, Л. О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти. Київ: НМЦВО, 2003. 320 с.
3. Мар'єнко, М. В., Сухих, А. С. Методика використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. №4(1). С.1-6.

DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4111>

4. Савченко, О. Я. Дидактика початкової школи. Київ: Генеза, 2002. 368 с.

5. Торчинська, Т. А. Формування культури мовлення в учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови. *World science: problems, prospects and innovations*. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2020. Pp. 982-992. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyaworld-science-problems-prospects-and-innovations-25-27-noyabrya-2020-godatoronto-kanada-arhiv/>.

Abstract. *The article considers the methodological possibilities of using a hybrid educational model in the process of forming the oral speech of primary school students, in particular the use of blended learning, and analyzes the advantages of using this model, which involves the integration of classroom learning and online components.*

The authors emphasize that modern method of developing oral speech in Ukrainian language lessons in primary school (game, interactive, project-research, fairy tale therapy, speech situations, the use of diaries, theater pedagogy, debates) provide for the multifaceted development of students' communicative competence. Each of these methods has its own advantages, but the effectiveness of their application depends on adaptation to the individual needs of primary school students, the availability of technical resources and the general context of wartime. Ukrainian teachers demonstrate creativity by combining these methods with elements of psychological support, patriotic education and blended learning. This not only helps to develop children's speech skills, but also contributes to the formation of their active civic position, fostering confidence, empathy and civic awareness.

Blended learning is an innovative hybrid educational model that combines traditional forms of learning with digital technologies. Blended learning is distinguished by its adaptability to the individual characteristics of students. Blended learning combines traditional teaching methods with digital technologies, opens up new opportunities for the formation of oral speech. It allows you to individualize the learning process, use interactive tools and create situations for active speech practice. At the same time, blended learning poses challenges for teachers related to organizing effective interaction in online and offline formats, supporting student motivation and providing quality feedback.

Key words: *hybrid educational model, oral communication, communication skills, blended learning, primary school.*

Статтю надіслано: 19.11.2025 р.

© Ілясов О.О., Гнатенко А.Г.